

Top-25 Architecten

DE LIJST VAN NEDERLANDSE ARCHITECTEN VOOR 2010 OP BASIS VAN HET AANTAL OPGELEVERDE METERS COMMERCIEEL VASTGOED

DOOR **KEES VAN DER HOEVEN**

De nieuwe lijst van gebouwd werk van meest productieve architecten in het commerciële onroerend goed (kantoren en winkels) toont voor het jaar 2010 weer een indrukwekkend totaaloppervlak, hoewel ongeveer 15% lager dan vorig jaar. De ranglijst kent veel van de vaste spelers in deze markt, meestal de grotere architectenbureaus uit Amsterdam en Rotterdam, met hier en daar een regionale speler en een enkele buitenlander.

Toch ook dit jaar een paar interessante nieuwkomers, zoals Architectenbureau Paul de Ruiter, voor wie de jarenlange investering in intel-

ligente en energiezuinige oplossingen nu door grotere commerciële opdrachtgevers wordt opgepakt. Maar ook twee relatief onbekende bureaus uit de provincie Utrecht trekken de aandacht. Bronsvort Blaak uit Amerongen boekt landelijk resultaat vanuit hun gebouwde oeuvre, maar ook architect Jan Bakers laat zien dat zijn consequente aandacht voor helderheid en architectonische kwaliteit ook in grote projecten tot zijn recht komt, zoals te zien aan de gerenoveerde rechtbank in Haarlem. En de beelden van zijn zelfontwikkelde kantoor in hartje Utrecht gaan inmiddels de hele wereld over.

1 (20) ZZDP Architecten

Amsterdam - www.zzdp.nl - 48.500 m²

Meer dan 50 jaar geleden opgericht door Piet Zanstra, verder uitgebreid door Peter de Clercq Zubli en actueel geleid door architect Joris Deur (de 'D' in de bureaunaam). We komen we ZZDP Architecten al in voorgaande jaren tegen in deze ranglijst, maar nu voor het eerst aan kop. Vooral door de oplevering van een drietal pregnante kantoorgebouwen: een kleiner kantoor voor het reclamebureau TBWA (met een interieur van Abrahams Crielaars) aan de Generaal Vetterstraat in Amsterdam, het blikvangende gebouw de 'Haagse Zwaan' aan de Utrechtse Baan in Den Haag en het gebouw 'Martinez' als een van de structurerende elementen van het nieuwe World Trade Center L'Hermitage in Almere.

2 ⁽¹⁾ **Dam en Partners
Architecten**

www.damenpartners.nl - 41.900 m²

Vorig jaar nog aan de leiding, ditmaal op een eervolle tweede plaats; het architectenbureau van vader Cees en zoon Diederik Dam. Ze wonnen met OVG kort geleden nog de prestigieuze FGH Vastgoedprijs voor het hoogste gebouw van Nederland, 'hun' Maastoren in de haven van Rotterdam. Ditmaal tellen twee gebouwen mee voor het door hen gerealiseerde totaaloppervlak: naast een kleiner kantoor in Amsterdam het andere deel van het hierboven al genoemde Almeerse WTC L'Hermitage. Dam en Partners realiseerden daar in 2010 het zogenaamde 'Carlton'-gebouw.

3 ⁽²³⁾ **Van den Oever Zaaijer
en Partners Architecten**

www.oz-p.nl - 41.000 m²

Ruim 20 jaar werken architecten Hans van den Oever en Wouter Zaaijer nu samen in een van Neerlands grotere architectenbureaus, enkele jaren geleden aangevuld met vijf jongere architect-partners. Ze komen vaker in de toptien van deze lijst terecht en ook 2010 is weer productief geweest met deze derde plaats. Drie gebouwen brachten ze daar: middelgrote kantoorgebouwen in Hoofddorp en de Amsterdamse Poort, maar vooral door het kloekke nieuwe hoofdkantoor voor televisieproducent Endemol in Amsterdam.

4 ⁽⁻⁾ **Van Tilburg, Ibelings,
Von Behr Architecten**

www.tibarchitecten.nl - 39.000 m²

Oprichter Aat van Tilburg werkt alweer jaren samen met de jongere architect-partners Marc Ibelings en Florian von Behr in zijn middelgrote architectenbureau, nu TIB Architecten genaamd. Ze maken bescheiden maar ruimtelijk rijke gebouwen, hoewel er af en toe ook een beeldend project ontstaat. Zoals recent langs de autosnelweg A2 bij Leidsche Rijn. Daar hebben we dit jaar het sterk gefacetteerde glazen hoofdgebouw van Mediq Apothekers zien groeien. Een gerenoveerd kantoorgebouw voor Essent in Den Bosch completeert het door TIB in 2010 gerealiseerde commerciële vastgoed.

5 ⁽⁻⁾ **Quist Wintermans
Architecten**

www.qwa.nl - 32.000 m²

Hoewel in principe geen echt commercieel vastgoed, komen de door het Rijk ontwikkelde kantoorgebouwen tegenwoordig ook in deze lijsten terecht. En dan kan de oplevering van een compleet ministerie een architectenbureau ver brengen, denk aan de ministeries van Landbouw en Financien in voorgaande jaren. Architectenbroers Frank en Paul Wintermans wonnen de competitie voor het enorme hoofdkantoor van Europol in Den Haag dat dit jaar wordt opgeleverd.

5 ⁽⁻⁾ **Bronsvoort Blaak
Architecten**

www.bronsvoortblaak.nl - 32.000 m²

Dat een kleiner architectenbureau vanaf de Utrechtse heuvelrug kan uitgroeien tot een bureau met nationale ambities bewijst de inventieve, deskundige en tevens vasthoudende architect Anton Bronsvoort. Samen met zijn partners Henk-Geert Blaak en recent Erik van Rhenen begeleidt hij zijn inmiddels landelijk gespreide opdrachten vanuit hun centraal gelegen en gegroeide kantoor. Voor het eerst in deze lijst met een project dat in slechts enkele jaren tot stand kwam, het nieuwe kantoorgebouw voor Hema en VNU aan het IJ in Amsterdam-Noord.

7 ⁽⁻⁾ **Soeters Van Eldonk
Architecten**

www.soetersvaneldonk.nl - 31.500 m²

Sjoerd Soeters en Jos van Eldonk hebben een naam opgebouwd met grote en spraakmakende stedelijke herstructureringsplannen in Nederland en recent ook in Denemarken. Zo werken ze op dit moment aan een herstelplan voor het centrum van Zaanstad met een inventieve en deels opgetilde route naar en over het bestaande spoor. Naast gebouwen in Ede en Veenendaal telt vooral het nieuwgebouwde stadhuis van Zaanstad mee in het bereiken van dit grote totaaloppervlak.

8 (-) Architectenbureau Paul de Ruiter

www.paulderuiter.nl - 30.500 m²

Als er één architectenbureau is dat nauwelijks last heeft van de actuele crisis, is het wel het middelgrote bureau van de Amsterdamse architect Paul de Ruiter. Tijdens zijn studie werkte hij al aan moderne, slimme, energiezuinige en duurzame gebouwen en dat betaalt zich ruim vijftien jaar later uit; de opdrachten zijn inmiddels niet aan te slepen... Het GreenOffice van TNT in Hoofddorp en het Transportgebouw op Schiphol brachten hem zo hoog op deze ranglijst.

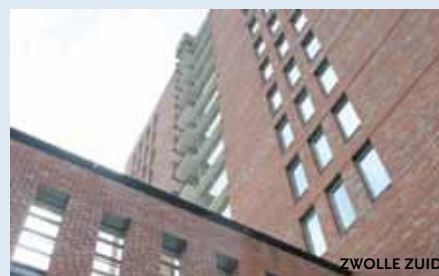
9 (-) Kraaijvanger Urbis Architecten

www.kraaijvanger.urbis.nl - 30.000 m²

Groot Rotterdams architectenbureau met een rijke historie, actueel geleid door Rob Ligthoet, Dirk-Jan Postel, Hans Goverde, Hans van Schuylenburg, Vincent van der Meulen en Daniela Schelle. Ze waren nog even in het nieuws, vanwege de onverwachte brand op de dakverdieping van de nog in aanbouw zijnde nieuwe Rabotoren in Utrecht, waardoor de oplevering helaas werd vertraagd. Dit jaar in de lijst met het nieuwe hoofdkantoor van PwC in de Riekerpolder in Amsterdam.

10 (-) rphs architecten

www.rphs.nl - 28.100 m²

Ooit opgericht door Henk Reijenga, werken de architect-directeuren Willem-Jan Hagg en Eric Scholman nu al ruim 20 jaar en met 35 medewerkers in het integraal werkende bureau rphs architecten aan projecten die uiteenlopen van omvangrijke stedenbouwkundige opgaven tot particuliere woningen. En niet zonder resultaat, getuige de oplevering van twee grote centrumprojecten in Assen en Zwolle.

11 (16) PPK Architects

www.ppkarchitects.com - 28.000 m²

Ondanks het schrappen van de letter 'S' uit PPKS Architects (partner-architect René Steevensz stapte op na de Bouwfonds-fraude) werkte het Amerikaanse bureau PPK Architects uit Glen Ellyn (Illinois) - mede met steun van Inbo Architecten - na het gereedkomen van de IJsseltoren (als huisvesting voor ABN Amro) door aan het inmiddels opgeleverde nieuwe hoofdkantoor voor Electrabel in Zwolle.

12 (-) DENC (Design - Engineering - Contracting)

www.denc.nl - 26.700 m²

Nadat het Japanse bedrijf Takenaka er voor koos om zich weer geheel op de eigen thuismarkt te richten, besloot directeur Paul Berger om met zijn (nu 50) mensen door te gaan in DENC, met dezelfde strategie (risicodragend verantwoordelijk van initiatief tot oplevering) als uitgangspunt. Met vooral industrieel vastgoed komen ze dit jaar voor het eerst via de renovatie en nieuwbouw voor het Dordtse Drechtwerk en hoog in deze lijst.

13 (-) KCAP (Kees Christiaanse and Partners)

www.kcap.nl - 25.800 m²

Gedurende ruim 20 jaar werkt architect en hoogleraar (aan de ETH in Zürich) Kees Christiaanse samen met partners Han van den Born, Ruurd Gietema en Irma van Oord aan vooral langjarige en strategische projecten in de gehele wereld. Hier opgenomen vanwege het gereedkomen van het architectonisch zeer sprekende kantoorgebouw voor Loyens & Loeff Advocaten aan de Blaak 31 in Rotterdam.

14 (-) Mateo Arquitectura

www.mateo-arquitectura.com - 25.000 m²

De gelauwerde Catalaanse architect Josep Lluís Mateo won (i.s.m. zijn Nederlandse counterpart ADP Architecten) de prijsvraag voor een nieuw hoofdkantoor van PGGM in Zeist. Het energiezuinige kantoor kent naast 1200 werkplekken een vergadercentrum met auditorium en wordt dit jaar opgeleverd.

15 (6) Knevel Architecten

www.knevelarchitecten.nl - 20.000 m²

Architect Gert Jan Knevel maakte naam met projecten voor zeer grote winkelgebouwen zoals die voor het woonwarenhuis IKEA in Amersfoort, Breda, Groningen, Haarlem, Heerlen en Utrecht. Zijn actuele werk aan de ontwikkeling van het Zaanse project Zuidehout bracht hem ook dit seizoen weer in deze lijst.

16 (4) Rijnboutt

www.rijnboutt.nl - 19.900 m²

Hermitage in Zaandam brachten Rijnboutt vorig jaar nog rechtstreeks in de top-10 van deze lijst. Dit jaar wederom opgenomen, mede vanwege de grote bioscoop in Zaandam en enkele andere winkelprojecten in Almere en Hoofddorp.

17 (-) **AMA Group
(Arn Meijs Architecten)**

www.ama-group.info - 19.500 m²

De Limburgse architect Arn Meijs is vooral bekend geworden als 'huisarchitect' van Joop van den Ende, zoals nog zeer recent met de renovatie van het DeLaMar theater in de hoofdstad (i.s.m. Jo Coenen). In Venlo realiseerde hij dit jaar - ook samen met Coenen - delen van het nieuwe centrumproject de Maasboulevard.

20 (9) **KOW Architecten**

www.kow.nl - 16.400 m²

Actueel staat dit grote bureau onder leiding van een drietal directeuren: René Marey (algemeen), Edward van Dongen (operatief) en Victor Verstappen (financieel). Met een Raad van Advies onder leiding van naamgevers Hans Kuiper en Aad Wubben. Dit jaar weer in de lijst vanwege enkele grote winkelprojecten.

23 (-) **Fame Architectuur
en Stedenbouw**

www.famegroep.nl - 12.900 m²

Groot bureau met naast architectuur ook planontwikkeling en bouwmanagement als disciplines. Architecten Johan Blokland (Arnhem) en Jules van der Linden (Zwolle) geven het eigentijdse gezicht aan de projecten, zoals dit jaar aan de opgeleverde winkelcentra in Harderwijk en Nieuwleusen.

18 (-) **Bentham Crowel
Architecten**

www.benthamcrowel.nl - 18.000 m²

De architecten Jan Bentham en (oud-rijksbouwmeester) Mels Crowel maakten onder meer naam met hun gebouwen voor de voormalige grensovergangen, voor de vliegvelden Schiphol en Lelystad en voor de vier grote treinstations in ons land. Nu ook in de Rotterdamse haven met de kantoorgebouwen Port City 2 en 3.

21 (-) **Centrum Architecten**

www.centrumarchitecten.nl - 16.100 m²

Onder deze nieuwe naam werd de kracht van twee eerdere architectenbureaus (Van 't Hof, Krasselt & Voorhout en Hertel-Boskamp) gebundeld. Vooral actief in centraal Nederland realiseerden zij in 2010 twee middelgrote kantoorprojecten: het Biezenparc in Vianen en het Eiffel hoofdkantoor in Arnhem.

24 (-) **Jan Bakers Architecten**

www.bakersarchitecten.nl - 12.000 m²

Voor de Utrechtse architect Jan Bakers is 2010 een productief oogstjaar. Hij realiseerde de wonderschone nieuwbouw voor zijn eigen kantoor (het zogenaamde 'Zwarte Huis' aan de Lange Nieuwstraat) en rondde het grote en langjarige renovatieproject af voor de rechtbank in de binnenstad van Haarlem.

18 (-) **Hooper Architects**

www.hooper.nl - 18.000 m²

Middelgroot architectenbureau dat meer dan 30 jaar geleden werd opgericht (en nog steeds wordt geleid) door de in Engeland opgeleide architect Paul S. Hooper. Het werkveld werd vanuit Brabant uitgebreid tot over de grens in België en Duitsland. Hier opgenomen via twee ruime kantoorgebouwen in Son en Tilburg.

22 (21) **de Architecten Cie.**

www.cie.nl - 15.000 m²

Groot hoofdstedelijk bureau, geleid door de gelauwerde architecten Pi de Bruijn, Frits van Dongen, Branimir Medic en Pero Puljiz. Dit keer wederom opgenomen, mede vanwege het gereedkomen van grote kantoorgebouwen als het hoofdkantoor voor ZLTO in Den Bosch en gebouw Le Maire in Arnhem.

25 (-) **01-10 Architecten**

www.eentien.nl - 11.500 m²

Middelgroot architectenbureau onder leiding van architect-directeur Nico Brouwer (vroeger Brouwer Steketee Architecten). Hij werkt aan een gevarieerd opdrachtenpakket, onder meer aan het winkelcentrum de Hoge Schie in Schiedam, dat tevens recent genomineerd werd voor de NRW Jaarprijs 2011.

VERANTWOORDING

Bij de samenstelling van deze Top-25 is gebruik gemaakt van de projectlijsten die zijn opgenomen in de editie 2010 van het jaarboek Nieuw Commercieel Vastgoed in Nederland in feiten en cijfers, gezamenlijk uitgegeven door de Neprom en PropertyNL. Door nader onderzoek via internet en/of door rechtstreek-

se informatie van de opdrachtgevers is aan deze projecten de naam van het ontwerpende architectenbureau toegevoegd. In de uiteindelijke lijst is het bruto vloeroppervlak (b.v.o.) van de in 2010 opgeleverde kantoor- en winkelprojecten per architect getotaliseerd.